

Növényfajta-oltalom

A növényfajta-oltalmára létesült nemzetközi egyezmény (UPOV '91), valamint az Európai Unió Tanácsa által kiadott 2100/91/EK számú közösségi növényfajta-oltalmi rendelettel összhangban az új növényfajtákra 2003. január 1-jétől növényfajta-szabadalom helyett növényfajta-oltalom szerkeszhető.

A növényfajta-oltalmának feltételeit a 2002. évi XXXIX. törvénnyel módosított 1995. évi XXXIII. törvény ötödik része, valamint a 20/2002. (XII. 12.) IM rendelet szabályozza.

A növényfajta-oltalmi eljárás lefolytatására és a növényfajta-oltalom engedélyezésére jogosult szerv a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala. Ide kell benyújtani az oltalmazni kívánt növényfajta-bejelentést szükséges mellékkeivel együtt.

A növényfajta-oltalom tárgya

A növényfajta-oltalom tárgyát képezheti minden növényrendszertani nemzetséghez és fajhoz tartozó fajta, beleértve a nemzetségek vagy fajok közötti hibrideket is.

A fajtatulajdonos, azaz a nemesítő, illetve jogutódja a növényfajta-oltalomban részesített fajtájára kizárólagos hasznosítási joggal rendelkezik az oltalom ideje alatt, amely jog alapján a nemesítőt díj illeti meg.

Az oltalmazás feltételei

Növényfajta-oltalomban részesülhet a növényfajta, ha megkülönböztethető, egynemű, állandó, új, és a fajtát azonosításra alkalmas fajtanévvel látták el.

A megkülönböztethetőség, egyneműség és állandóság feltételeit az állami elismerés során vagy a növényfajta-oltalmi eljárás céljára külön elvégzett kísérleti vizsgálat eredményei alapján kell megállapítani. Ezek biológiai jellemzők, amelyek vizsgálatát a külön jogszabályban kijelölt szerv, az ország területén az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet (OMMI) végzi.

Új a növényfajta, ha a nemesítő vagy jogutódja, vagy bárki más az ő hozzájárulásával hasznosítás céljából a növényfajta szaporítóanyagát vagy terményét nem adta el, vagy azzal más módon nem rendelkezett

- belföldön az elsőbbségi napot megelőző egy évnél korábban,
- külföldön szőlő és fa esetében az elsőbbségi napot megelőző hat évnél, más növények esetében négy évnél korábban.

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala a növényfajta-oltalmi eljárás során a benyújtott növényfajta újdonságára vonatkozó nyilatkozat alapján vélelmezi az oltalmazandó fajta újdonságát.

Nem alkalmas azonosításra az a fajtanév,

- amely azonos vagy rokon növényfajhoz (nemzetséghez) tartozó, már meglévő növényfajta neve, vagy azzal összetéveszthető (pl. korábban már engedélyezett búzafajtaival azonos vagy azzal összetéveszthető búzafajta neve),
- amelynek használata más korábban szerzett jogát sértené (pl. védjegy),
- amely a növényfajta jellemzőinek, értékének, azonosságának, illetve a nemesítő azonosságának tekintetében megtévesztésre alkalmas vagy összetévesztéshez vezethet (pl. „Dió” fajtanévű szelídgesztenye),
- amely kizárólag számjegyekből áll, kivéve, ha az elterjedt gyakorlat a fajták megjelölésére (pl. kukorica-, napraforgó hibridek),
- amelynek használata a közérkölcsebe vagy közrendbe ütközne.

A fajtanév megfelelőségét, lajstromozhatóságát a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala vizsgálja.

A növényfajta-oltalom időtartama

A végleges növényfajta-oltalom a megadástól számítva szőlők és fák esetében harminc évig, egyéb növényfajták esetében huszonöt évig tart, mely visszahat a bejelentés napjára. A korábban szabadalmi oltalomra bejelentett, megadott érvényes oltalommal rendelkező növényfajta-oltalmi idejének lejártá a módosított törvénynek megfelelően változott meg (25 és 30 évre).

A növényfajta-oltalom időtartama alatt a jogosult köteles gondoskodni a növényfaj-

ta fenntartásáról és egyben befizetni a fenntartási díjat.

Amennyiben a megfizetés időpontjában a bejelentő azonos a nemesítővel, akkor a bejelentési díj egynegyedét, ha a jogosult azonos a nemesítővel, akkor a fenntartási díj felét kell megfizetnie.

A kizárólagos hasznosítási jog alapján a növényfajta-oltalom jogosultja bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül az oltalom alatt álló növényfajta szaporítóanyagát

- a) előállítja vagy újból előállítja (többszörözi),
- b) szaporítás céljából előkészíti,
- c) forgalomba hozatalra ajánlja,
- d) forgalomba hozza,
- e) az országból kiviszi,
- f) az országba behozza,
- g) az előbbieken említett bármelyik cselekmény céljából raktáron tartja.

Az oltalom kihat továbbá az oltalom alatt álló fajta szaporítóanyagának jogosulatlan felhasználásából származó terményre, illetve az ilyen terményből közvetlenül, a termény jogosulatlan felhasználásával előállított termékre is (pl. oltalmazott búzafajta lisztjéből sült kenyér).

Lényegében származtatott fajta

Egy fajtát akkor kell egy másik fajtából – kiindulási fajtából – lényegében származtatottnak tekinteni, ha túlnyomórészt a kiindulási

fajtából vagy olyan fajtából származik, amely maga is túlnyomórészt a kiindulási fajtából származott, miközben megőrzi a kiindulási fajta genotípusából vagy genotípusainak kombinációjából eredő lényeges jellemzők kifejeződését.

Farmer privilégium

A mezőgazdasági termelés fenntarthatósága érdekében a kizárólagos hasznosítási jog nem terjed ki a betakarításból származó olyan terménynek a gazdálkodó saját gazdaságában szaporítás céljából történő felhasználására, amelyhez a gazdálkodó – a hibridek és szintetikus fajták kivételével – növényfajta-oltalom alatt álló növényfajta szaporítóanyagának saját gazdaságában való elültetésével jutott hozzá. Erre vonatkozóan iránymutatást a közösségi növényfajta-oltalomról szóló 2100/94/EK rendelet 14. cikkében foglaltak nyújtanak.

A hazai növényfajták külföldre történő bejelentésének költsége – maximum 90%-os mértékben – pályázat útján visszaigényelhető (Pályázati Iroda, 1054 Bp., Zoltán u. 6. tel: 474 5973, 331 2164).

Az egész Európai Unióra kiterjedő ún. közösségi növényfajta-oltalmat a Közöségi Növényfajta Hivatalnál (CPVO) lehet szerezni, melynek hazánkra kiterjedő hatályának kezdete 2004. május. 1.

2004. május 1-jétől a közösségi fajtaoltalom Magyarországra is érvényes.